Poštno tekoči račun št. 24. — Conto corrente con la posta. Posamezna številka 20 stotink.

Izhaja: vsak pondeljek in četrtek popoldne. Stane za celo leto 15 L. „ pol leta 8 „ „ četrt „ 4 „ Za inozemstvo celo leto 35 L. Na naročila brez doposlane naročnine se ne moremo ozirati. Odgovorni urednik: Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 75 V Gorici, v pondeljek 29. septembra 1924. Leto VII.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo v naprej. List izdaja konsorcij „GORIŠKE STRAŽE" Tisk Zadružne tiskarne v Gorici Riva Piazzutta št. 18. Uprava in uredništvo: ulica Mameli štev. 5. — (prej Scuole). —

Prvi rdeči prapor.

Včeraj je preteklo šestdeset let, odkar se je ustanovila prva socialistična internacijonala. Dne 28. septembra 1864. so se zbrali zastopniki raznih socialističnih skupin v dvorani sv. Martina v Londonu, in so pod vodstvom Karla Marksa izdelali pravila mednarodne delavske zveze. Od takrat začenjajo prodirati socialistične misli v vsa ljudstva sveta, in se zbirajo okrog rdečega praporja ogromne množice.

Kaj je prineslo svetu to socialistično gibanje, ki gleda v Marksu svojega mojstra in duševnega vodnika, v dobi šestdesetih let? Jasno in brez ovinkov odgovarjamo: Socialistično gibanje ima znatne zasluge, da se je delavski stan začel združevati, da si je priboril nekaj pravic v tvornici in delavnici, da so države priznale osemurni delavnik. Socializem je spletel bič, s katerim je švigal po kapitalističnih izkoriščevalcih, in je tako zbudil vest poštenih ljudi, da so se začeli zavedati velikih krivic, ki jih povzroča kapitalistični red. Teh zaslug socializmu odrekati ne moremo. To bi ne bilo pravično in pošteno.

Ko pa je socializem — skupno z drugimi strankami, ki težijo za socialno pravičnostjo — dvignil delavstvo do boljšega gmotnega položaja, je razdrl in uničil nekaj, kar je za vsakega človeka, za družino, občino, stan, narod neskončno dragoceno. Uničeval je težnjo za notranjim oplemenitenjem. Z grobim divjim hujskanjem so socialistični voditelji budili v svojih pristaših živalske inštinkte. Prikazovali so jim bajno deželo, kjer bo človeku treba malo delati, užival pa bo po svobodni volji. Delo so predstavljali človeku kot grozansko breme, ki muči, tlači, ubija človeka. Ta zapeljiva, nizkotna vzgoja se je silno maščevala na samem socializmu. Ko je po vojni napočil čas, da se delovno ljudstvo polasti vlade, so socialistične množice odpovedale, izbruhnile so v strašno sebičnost, vsaka delavska skupina je tiščala le za večjimi plačami, ne brigaje se za to, da bo večjo plačo moral odšteti oni siromak, ki kupi moko, kruh in obleko. Iz Marksa rojeni socializem nosi težko krivdo, da se je v širokih plasteh delavstva razpasel isti duh kapitalistične sebičnosti, ki prešinja meščansko družbo. Zato je socializem doživel strašen poraz v Italiji in je moral dati mesto fašizmu, zato se razkraja po drugih evropskih deželah.

Proti rdečemu praporju, ki pomeni propadanje srčne kulture in plemenitosti med delavskim slojem, dvigajo napredne, vzgojne vrste krščansko mislečega delastva v Angliji, na evropskem zapadu, v Nemčiji, Italiji in drugih deželah *zastavo dela*. To delavstvo hoče priboriti delu čast in veljavo. Te trume se zavedajo, da ni daleč čas, ko začne prehajati vodstvo družbe iz rok kapitalističnega meščanstva v roke delovnega ljudstva. Zato pa mora biti delovno ljudstvo pripravljeno, duševno vzgojeno, zavedati se mora, da je vera podlaga poštenju, poštenje podlaga delu in delo temelj življenja.

Pod vodstvom rdečega praporja se je delavstvo tekom 60. let gmotno dvignilo, po srčni izobrazbi pa je ostalo na nižini meščanske liberalne družbe, ki je brez vere, brez upanja in ljubezni. Delavske predstraže, ki so spoznale, da le notranje požlahtnenje proletarijata zamore preobraziti lice sveta, se razočarane obračajo proč od zastave sovraštva in sebičnosti. Tem mladim delavskim silam je dana naloga, vliti v delavski stan novega duha vere, vzajemnosti in pripeljati preobraženo delovno ljudstvo do zmage.

Kaj se godi po svetu?

Mussolini in vera.

Ministerski predsednik Mussolini je imel 24. t. m. v Vičenci značilen govor, v katerem se je dotaknil vprašanja o razmerju med fašizmom in vero. To so besede, ki jih je izrekel vodnik fašizma, ko je stopil iz cerkve: »Spoštovati moramo zakone in sporočila, vse to, kar predstavlja duhovne temelje ljudstva. Ko sem ravnokar stopil v svetišče in sem pokleknil pred oltarjem, nisem tega storil zato, da napravim površen poklon državni veri. Storil sem to, ker sem v notranjosti prepričan, da nobeno ljudstvo ne more postati veliko in mogočno, če se ne opira na vero, in če ne smatra vere za bistveno sestavino svojega zasebnega in javnega življenja.«

G. Mussolini proglaša, da mora javno in zasebno življenje biti prešinjeno od vere. Vodnik fašizma oznanja, da se mora ljudstvo opirati na vero. Kako lepa in vzvišena načela!

Kako se te krasne misli strinjajo z dejanji fašistov? Na to novo oznanilo g. Mussolinija odgovarja »Il Popolo«, glasilo katoličanov, ki so združeni v Ljudski stranki, takole:

»Če fašisti hočejo, da jim bomo verjeli, morajo dokazati, da je tolkač pravo nadomestilo za kropilnik, da so požigi katoliških krožkov ravnotoliko vredni kot verska predavanja, da sta Farinacci in Giunta v pismu in besedi prava naslednika svete Katarine Sijenske in sv. Krizostoma, da je »pokolj nasprotnikov«, s katerim grozi fašizem, delo za kraljestvo božjega miru. Fašisti nam morajo dokazati, da so kmetje in delavci dolžni poljubljati roke, ki jih bičajo, roke pokrajinskih nasilnikov, katerih mnogi so dali obilno dela kazenskim sodiščem, — dokazati morajo, da so brce izraz krščanske ljubezni in da so naskoki na zasebna stanovanja obiski poštenjakov, ki utrjujejo duhovne temelje ljudstva in oznanjajo versko obnovo. — Dokler nam fašisti tega ne dokažejo, se vse besede o »duhovnih temeljih« slepilo. Toda kdor bi nam hotel dokazati, da je nasilje združljivo s krščanstvom, bi nosil vodo v rešetu.«

Kot vidite, italijanski popolari kaj malo verjamejo lepo izrezljanim besedam g. Mussolinija. Katoličani vidijo, kako fašisti prepovedujejo evharistične shode, omejujejo svobodo duhovščine, naskakujejo katoliška društva. Če je mislil g. Mussolini, da bo s tremi maziljenimi frazami izlečil te sveže in globoke rane, ki so jih fašisti vsekali katoliškemu ljudstvu, — je preveč zaupal v svojo mogočnost. Napočil je čas, ko ljudstvo besedam fašizma ne verjame več, ampak sodi le po dejanjih.

„Razorožite milico!"

Tako kliče združena opozicija v Italiji. Toda tudi močne skupine liberalcev, ki so mogočna opora fašistovske vlade, ne odnehajo zahtevati od vlade, naj razpusti strankarske oborožene čete. Vsa politična javnost napeto čaka, kaj bodo liberalci sklenili na državnem kongresu, ki se bo vršil v Livornu 4. oktobra. Vodilno glasilo liberalcev »Il Giornale d'Italia« pravi: »Konec mora biti klepetanja o fašistovski revoluciji in njenih pravicah, ko je vendar jasno, da se je fašizem rodil in zrastel, ker je dežela skupno z njimi bila sita revolucij in je videla v fašizmu odločno protirevolucijonarno gibanje. Tudi mora biti konec oboroženih strank, zakaj ne moremo dopustiti, da se posamezni državljani oborožujejo v politične namene in da država mirno in brez moči gleda na večna nasilja v politični borbi. Tako se mora enkrat za vselej urediti vprašanje milice, ki ne bo zakonita, dokler ne bo, kot vse oborožene sile, stala pod poveljstvom kralja.«

Skrajni fašisti o tem seveda nočejo nič slišati in grozijo z novim navalom revolucije.

Ustavna listina novega sveta.

V Zvezi narodov je združenih triinpetdeset držav sveta, torej skoraj vse države, le Rusija, Nemčija in Amerike Združene države niso včlanjene v njej. Pred Zvezo narodov leži še nerešeno silno težavno in zapleteno prašanje, kako *preprečiti vojne, razsojevati spore med državami*, da se ohrani mir. V ta namen so se pod vodstvom delavske angleške vlade in francoske demokracije sestali v Ženevi zastopniki držav, da določijo temeljna pravila, po katerih se morajo ravnati vse države sveta, če nastane nevarnost za vojsko. Če se ta načrt sprejme in obnese, bomo dobili pravo ustavo svetovne enote. Človeštvo bo s tem storilo ogromen korak naprej h mirnemu tvornemu življenju.

Pred nami leži predlog, ki ga je sestavil dvanajstčlanski pododbor delegatov pri Zvezi narodov. Predlog določa: Vse države, včlanjene v Zvezi narodov, se obvežejo, da vsak nastali spor takoj predložijo mednarodnemu razsodišču. Če bi torej kedaj izbruhnil političen spor n. pr. med Jugoslavijo in Avstrijo, bosta državi morali predložiti pravdo pred svet Zveze narodov, ki bo prašanje razsodil. Kaj pa če bi se Avstrija upirala in bi rekla: »Mene Zveza narodov nič ne briga, Jugoslavija mora moje zahteve sprejeti, sicer ji napovem vojno!« Če bi se to zgodilo, potem bo zveza narodov uporno državo proglasila za *napadalca*. Napadalec je ona država, ki kljub temu, da je podpisala pogodbo o mednarodnem razsodišču, prične vojno, ne da bi preje iskala razsodbe in pravice pri Zvezi narodov ali pa, če se upira podvreči se razsodbi razsodišča ali soglasnim sklepom sveta Zveze narodov.

Kaj se zgodi državi, ki je napadalec? Vse države so dolžne takoj priskočiti napadeni državi na pomoč. Proti napadalcu morajo poslati čete v boj. Napadeno državo morajo podpreti z moralnimi sredstvi, z denarjem in gospodarskimi dobavami. Stroške, ki nastanejo vsled te podpore, mora koncem vojne plačati napadalec, vendar se nikoli ne sme vzeti premagani državi ozemlja in premaganemu ljudstvu politične samostojnosti.

Pomen teh predlogov je velikanski. Vsako ljudstvo, veliko ali majhno, vsaka verska ali narodna manjšina bo čutila ugodne posledice svetovne ustave, če bodo države te predloge iskreno sprejele in se dosledno ravnale po njih. Ta novi svetovni zakon je sekira nastavljena na korenine vojne. Zakaj tako kot kaznuje sodišče v Gorici človeka, ki je z orožjem napadel ljudi, — tako naj bi kaznovala Zveza narodov državo, ki z orožjem napada druge države. V zakonik svetovnega meddržavnega življenja hočejo narodi vpisati nov zločin: Vojno!

Mac Donald podaja račune.

V soboto je načelnik angleške delavske stranke Mac Donald imel v Londonu govor, ki ga je Anglija pričakovala z veliko napetostjo. Desettisoči delavcev so ministerskega predsednika ob vhodu v gledišče sprejeli s petjem delavske himne: »Prapor dela, vihraj nad zemljo!« Mac Donalda so poslušali po vseh angleških mestih v dvoranah, kjer so postavljene naprave, ki so brezžično prenašale glas govornika. Ministerski predsednik je začel svoj govor z napovedjo, da hoče podati račun o delu angleške delavske vlade. Ko so angleški delavci stopili na vlado, so jim nasprotniki začeli valiti na pot cele gore ovir, ki jih je bilo treba z naporom razdreti, če je Anglija hotela priti do notranjega podviga in svetovnega miru. »Toda mi nismo pozabili in ne bomo pozabili, da je delavska stranka v osmih mesecih, odkar ima oblast v rokah, dokazala ne samo da zna vladati, ampak da zna bolje vladati ko vsi drugi. Nismo še storili vsega, kar smo namerjali, toda naše upanje za bodočnost je trdno. Ko sem prišel v zunanje ministerstvo, sem našel svet razdeljen v oborožene tabore in Evropo na robu prepada. Videl sem, da štrli po Evropi več bajonetov kot leta 1914. Namesto Zveze narodov sem našel ogromne trume, do zobov oborožene, namesto svobodne demokracije diktaturo.« Mac Donald je na to opisal velike uspehe, ki so jih rodili napori delavske vlade, da se Nemčija in zavezniki pošteno pogodijo. Napovedal je, da delavska vlada ne bo odnehala, dokler se ne zaduši vsak plamen vojne nevarnosti in zato bo krepila in dvigala moč ter ugled Zveze narodov.

Pred angleško delavsko vlado je stopilo težko, večno nerešeno prašanje: Irska. Irci so leta 1921. dobili lastno državnost, tako da skoraj popolnoma neodvisno vladajo in upravljajo domačo deželo. V severnem delu irskega otoka — Ulster se zove ta pokrajina — naseljeni angleški protestantje pa nočejo nič slišati, da bi spadali pod irsko državo. Ko se je ustanovila irska država, so Irci in angleška vlada podpisali pogodbo, da se bo sestala posebna komisija, ki naj odloči o Ulstru. Ulsterski protestantje nočejo imenovati zastopnikov v to razsodišče. Kaj storiti? Irci zahtevajo ljudsko glasovanje v katoliških okrajih Ulstra. Spor se ostri, kaj bo storila delavska vlada? Odločena je, držati besedo, imenovati razsodišče in pravično rešiti zadevo. »Težko odgovornost bi prevzeli ljudje« — tako je govoril Mac Donald — »ki so podpisali s poštenim srcem pogodbo in bi se sedaj branili, jo pošteno do konca izvesti. Pozivljam vse državljane, Ulsterijance, konservativce, liberalce in pristaše delavske stranke, da se strnejo, da pravično rešimo irsko prašanje in s tem čast angleškega naroda.«

Tako se je Mac Donald pogumno postavil na stran Irske, ki zahteva, da se izvede pogodba. To je pač pogum in poštenje, ki ga med državniki redko dobiš.

Kaj more storiti delavska stranka, kaj liberalna ali konservativna, če so njeni pristaši druhal, ki poveša glave h zemlji in hlepi le za večnim uživanjem! V našo deželo se mora vrniti stara škotska nedelja, ko bo ljudstvo sedelo okrog ognjišč in mislilo na svojo dušo! *Mac Donald.*

njegovo ime — je sin imenitne knežje rodovine. Njegova mati je bila globoko čuteča duša, ki sicer krščanstva ni poznala — a je učila sina, da je dušni mir največji zaklad na zemlji. Dečku je sredi rasti umrla mati in začutil je, da je življenje »strašna puščava in zijoča praznota«. Ponosni mladi Indijec se je z vsem žarom duše vprl krščanstvu, ki je začelo prodirati v deželo. 16 letni dijak je bil predsednik društva, ki je imela namen zajeziti prodiranje krščanstva. Mladi Sundar je nekoč pred vsem razredom raztrgal sveto Pismo in ga vrgel v peč!

Mladenič je doživljal težke duševne boje. Noč in dan se je boril za čistost življenja. Obup ga je zgrabil. Splazil se je ponoči iz hiše, da se vrže pod brzovlak in tako najde mir. Prišel je prepozno. Ponoči pa je nastal prevrat v njem. Svetal oblak se je užgal v njegovi spalnici, iz njega je začul glas: »Kako dolgo me boš še tajil in preganjal?« Sundarju se je odprlo notranje oko — postal je iz Savla goreči Pavel, plameneč oznanjevalec Kristusovih naukov. Komaj pa so domačini zapazili, da je ponosni knežji sin postal kristjan, so ga začeli preganjati. Brat ga je proklel, oče izpahnil iz hiše. Iz daljave je pripotoval neizmerno bogat stric in mu je ponujal vse svoje premoženje, če se odpove krščanstvu. Sadhu se ni vdal. Premagal je tudi najhujšo skušnjavo: videl je propale kristjane v krščanskih občinah, pa tudi to mu ni omajalo vere. Odločil se je, da zapusti rodno hišo in domače pleme. Odrezal si je kodre, da javno pokaže, da ne spada več v knežjo domovino. Ko se gre poslovit domov, ga domači zastrupijo. Umirajoč se zgrudi na pragu in zdravnik pravi: »Ne bo dočakal jutra.« Toda mladenič čudežno ozdravi in zdravnik, prešinjen od njegove božje ljubezni, postane kristjan. Šestnajstletni Sundar je prejel krst septembra 1905. Mesec dni pozneje je razdelil vse svoje premoženje revežem in je, brez kruha, palice in denarja nastopil pot božjega poslanca. Od takrat roma, sam, reven, brez poklica po indijski domovini. Spremlja ga le sveto Pismo. On hodi po ledenih pustinjah Himalaje, po tibetanskih planotah, po žarečem pesku Cejlona. In njegovo apostolsko življenje je polno čudežnih doživljajev, nenavadnih izpreobrnitev. Kamor Sundar Sing pride in govori se začno duše prebujati. »Mojster Sundar nam odpira oči!« govorijo tisoči novih kristjanov. Sundar je bil tepen, zasramovan, bičan, v verige vklenjen; nekoč je tri dni ležal zvezan na kupih človeških kosti v dnu tibetanskega vodnjaka, pričakujoč smrti vsled lakote. Drugič so ga vklenili in mu posadili stotine pijavk na telo. Stal je tam dva dni v molitvi za svoje mučilce.

Osemnajst let hodi že Sundar Sing po tej evangelski poti. Iz njega sije Duh božji, po njegovem milem in ljubezenskem srcu govori Bog Indiji. Tisoči resnice žejnih ljudi se zbirajo pri njegovih nogah, ko propoveduje. Vprašali so ga, ali je vesel uspehov. Sadhu je odgovoril: Ko je Jezus slavil vhod v Jeruzalem, je osel korakal črez razprostrta oblačila in veje, — ali bi ne bilo zelo nespametno, ko bi si osel radi tega kaj domišljal...«

Strah nas mora obiti, če beremo, kaj sodi ta veliki videc o Evropi. Dve leti je tega, kar je bil v naših deželah. In ko je odšel, je zapisal: »Ljudje na zapadu so zelo vešči v raznih rečeh, toda o duhovnih stvareh malo razumejo. Oni hranijo svoje možgane, njih duše pa umirajo od gladu!«

Slovanski naseljenci v Ameriki.

»Ruskij Vestnik«, ki izhaja v Čikagu je prinesel zadnje dni nekaj člankov o slovanskih naseljencih v Ameriki in o njih preteklosti. Zlasti podrobno govori list o Jugoslovanih in o Čehoslovakih. Po statističnih podatkih pri ljudskem štetju v Zedinjenih državah l. 1920 so našteli čez 408.000 Jugoslovanov, za katere je smatrala dotična komisija Srbe, Hrvate in Slovence. Velika večina Jugoslovanov dela v Ameriki v tvorniških podjetjih. Jako dosti jih je pa zaposlenih tudi pri rudarski industriji. Priseljenci iz Dalmacije so čislani kakor izborni mornarji in služijo skoraj na slednjem trgovskem parobrodu. Kulturna stopnja jugoslovanske veje v Ameriki je znatna. Tam izhaja 46 periodičnih listov, od teh je 6 dnevnikov. Hrvatje imajo 19, Slovenci 14, Srbi pa 13 časnikov. Tudi v verskem oziru so razdeljeni: Slovenci imajo 38, Hrvatje 26, pravoslavni Srbi pa 23 cerkva. — Češkoslovaški emigrantje v Ameriki so prišli tja še preje in v večjem številu. Kakor izkazuje statistika ljudskega štetja iz l. 1920, je živelo več kakor 1.242.000 Čehov in Slovakov, ki so češčino in slovanščino proglasili za svoj materinski jezik. V razliko od ostalih Slovanov niso Čehi in Slovaki naseljeni samo po velikih mestih, temveč v pretežni večini po manjših mestih in selih, ki jih redno po svoje nazivajo. Njih glavna zaposlenost je poljedelstvo in pa kvalificirano rokodelsko delo. Izborno izučenega delavstva je med Čehi veliko število. Kulturna stopnja češkoslovaške manjšine v Ameriki je priznano velika in statistični ameriški podatki jih stavijo v znanju čitanja in pisanja precej za Angleži in Skandinavci. Češko časopisje v Ameriki je starega izvora in je doseglo znaten razmah, zakaj tu izhaja 81 čeških ter 40 slovaških periodičnih listov, med temi je 15 dnevnikov. Češkoslovaška manjšina v Ameriki pa ni samo prosvetni faktor, temveč se tudi političnem življenju v Zedinjenih državah odlikuje, kar po sodbi ruskega lista najbolj dokazuje dejstvo, da je več kot 400 oseb češkega izvora, ki so bili poslanci v kongresu ali pa zavzemajo drugače odlično državno dostojanstvo.

Zahvala.

Ves onim, ki so spremili na zadnji poti našega nad vse ljubljenega sina in brata

Karla Furlan-a

izrekamo tem potom najsrčnejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo preč. duhovščini, g.čni Pavli Makuc za dobrote, katere nam je izkazala v največji potrebi ter darovalcem vencev in cvetja. — Bog vsem stotero povrni!

Rožna dolina, dne 23. 9. 1924.

Žalujoča družina FURLAN.

Profesorska rodbina

sprejme par mlajših dijakov ali dijakinj v popolno oskrbo. Strogo nadzorstvo in šolska pomoč. Via Morelli št. 3.

Objava.

Stavbena zadruga Miren-Sovodnje

objavlja, da je dne 23. t. m. uradni list »Osservatore Triestino« priobčil sklep goriškega tribunala zdne 10. t. m., s katerim se je odredil *vpis novih likvidatorjev pod vodstvom Dr. Leopolda Bobiča in izbris starih likvidatorjev pod Antonom Ferlatom.* Za zadrugo obvezno podpisovati je pooblaščen dr. L. Bobič.

Celoten sklep je bil že priobčen v »Goriški Straži« od 15. t. m.

Pozivljajo se vsi upniki, ki tega še niso storili, da prijavijo svoje tirjatve do konca meseca oktobra t. l.

V Mirnu, dne 24. septembra 1924.

Za »Stavbeno zadrugo Miren-Sovodnje v likvidaciji«

Dr. Leopold Bobič.

LEPA, VILI SLIČNA HIŠA, 15 minut oddaljena od mesta Maribora v krasni legi, s 3 stanovanji, lepim dvoriščem, gospodarskim poslopjem, vrtom za sočivje 600 m², se proda za Din. 115.000.— Kupec se lahko takoj vseli. Vprašati pri Vorsič naslednik, oglasni zavod Maribor, Slomškov trg 16.

Na prodaj so sodi za vino

iz orehovega lesa od 30—40 hektolitrov ter pumpa s cevmi. Naslov: Corso Verdi 36 (znotraj), Gorica.

Čitajte — Širite 'Goriško Stražo'!

BIKA eno leto starega, švicarske pasme ima na prodaj Komel Valentin na Ajševici.

POTNIK potuje vsak dan iz Gorice v Trst. Sprejema razna naročila in oskrbuje v Trstu pri inozemskih konzulatih konzularni vizum. Via Pellico (Koren) 3, drugo nadstropje desno.

RADIOLOGIČNI ZAVOD zdravnikov

doktorja I. Baderja

in

doktorja I. Smerchinicha

(Semeniška ulica 24

Tel. 1 — 17.)

zopet ordinira ob delavnikih od 8 — 12.

Ob pondeljkih, sredah in petkih od 3. - 6. popoldne

NA PRODAJ je okoli 14 hektolitrov belega pristnega *vina* po zmerni ceni, Kje, pove uprava.

NA PRODAJ radi selitve posestvo na Kneži obstoječe iz 2 hiš sredi vasi, pripravno za vsako obrt; dalje njive, travniki in 2 gozda, skupaj ali posamezno — do 29. t. m. Pojasnila v Klavžah pri kovaču Kogoj 28, p. Podmelec.

Naš zobozdravnik

doktor Lojz Kraigher

specialist za bolezni v ustih in na zobeh, sprejema za vsa zobozdravniška in zobotehniška opravila

v GORICI - na Travniku 20.

Zdravnik

dr. RADO SFILIGOJ

se je preselil

na Travnik št. 5, I.

(nasproti lekarne).

Fotograf Anton Jerkič posluje na CORSU VERDI 36 (prej Via Giardino). —

Mizarji!

Vse kovanje za mobilije (ročnice, ščite, pante kovanje za postelje, itd. dobite najcenejše v trgovini E. Kaučič — Gorica, Via Carducci štev. 20.

Prispevajte za „Naš Dom'!

Teod. Hribar (nasl.) - Gorica

CORSO VERDI 32 - - (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga čeških platna iz znane tovarne Regenchart & Raymann, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.

Blago solidno! Cene zmerne!

ERNIA ozdravljena

z najnovejšim pasom BROOCK

Mirodilnica in dišavnica

E. Grapulin-Gorica

naspr. ljudskemu vrtu, Corso Verdi 27.

Prva slovenska tvrdka

JOSIP KERŠEVANI

Gorica, Piazza Duomo št. 9 (desno)

priporoča svojo trgovino najizvrstnejših šivalnih strojev iz svetovno znane nemške tovarne „MUNDLOS", dvokoles znamke orig. „KOLUMBIA", belgijskih pušk ter vse k temu spadajoče predmete. Brezplačen poduk v umetnem vezenju, šivanju in krpanju. Lastna mehanična delavnica in popravljavnica Piazza Duomo 5 (vogal ulica Rabatta).

Fantje, na pot!

Veliki slovenski zgodovinar Franc Kos je dokazal, da je že v 14. stoletju na Sveti Gori stala cerkvica, posvečena Materi Božji. Že leta 1368 je goriško ljudstvo postavilo v srcu dežele, na Sveti Gori, svetišče, kjer so se leto za letom zbirale trume ljudi, ki so želeli se posvetiti in povzdigniti svoje duše iz zemeljske žalosti k božjemu solncu. Cela stoletja so torej slovenski rodovi romali iz svojih domov na Sveto goro. Tam so naši očetje iskali tolažbe, v Marijinem svetišču so iskali moči v najtežjih časih. S Svete gore so se vračali s svetlobo v srcih, z novim ognjem, vsi prešinjeni od hrepenenja za novim, boljšim življenjem.

Letos je iz vrst vipavske mladine prišla želja, da se slovenski fantje zbero na Sveti Gori. Z veseljem so se fantje naših Gor odzvali klicu svojih tovarišev. Saj živi v srcu vseh naših ljudi koprnenje, da postanemo bolj plemeniti, da bolj izobrazimo svoja srca, da postrgamo stari kvas in prinesemo božjo pomlad v vrt svoje duše. V srcu vseh ljudi živi to hrepenenje: tudi v duši mladega človeka, ki je zdrsnil s prave poti in zapustil Boga, še gori iskra tega upanja, da se bo dvignil na višino, kjer bo deležen božje dobrote in ljubezni. Tolikobolj pa plameni ta misel v fantih, ki so ohranili svetle vzore vere!

Slovenski fantje! Iz svojih domov, iz vseh vasi se dvignimo in pojdimo v svetišče slovenskega ljudstva. Drugo nedeljo v oktobru, 12. septembra, se bomo zbrali na Sveti gori. *Pridite vsi, da na višavi prenovimo svoje duše, da okrepimo svoj značaj! Naj zavlada med nami le en duh žive vere, tako da bomo prešinjeni božjega duha, ko da bi vsi imeli eno srce!*

Razkrinkane potvorbe fašistovskega prvaka.

Bivši občinski komisar Lulik v Sv. Križu - Cesti potvarja podpise. — Umazani boji v fašistovski stranki. — Slovenski fašist skuša očrniti svoje tovariše. — Vzdrževalci fašizma med Slovenci se opirajo na nepoštenjake!

Na sled smo prišli grdi, nepošteni zadevi, ki v žarki luči osvetljuje razmere, katere vladajo v krogih takozvanih »slovenskih fašistov«. Osebe, ki igrajo v tej žalostni komediji vodilno vlogo, so sicer tako malopomembne, da je skoro škoda prostora, katerega moramo porabiti za objavljenje te podle grdobije v našem listu. Ker pa opravičeno upamo, da bo naše razkrinkanje pripomoglo k očiščenju in ozdravljenju političnih razmer, ki so se ponekod vgnezdile, zato smo se odločili, da spravimo zadevo v javnost. Z objavo damo tudi zaslženo plačilo raznim fašistovskim voditeljem v naši pokrajini, ki so s svojo politiko hoteli kvariti in zastrupljati slovenske vrste ter so si ustvarili malo četico političnih pomagačev, ki so vrgli poštenje med staro šaro in so na razpolago za vse.

K stvari!

Naši čitatelji že več ali manj vsaj po imenu poznajo bivšega občinskega komisarja v Sv. Križu - Cesti Lulika. Mož je bil in je najbrže še eden glavnih kolovodji fašizma v Vipavski dolini. Zlasti uživa zaupanje poslanca Pisentija v Vidmu in podprefekta Nicollottija v Gorici. Radi raznih nečednih afer je bil, kljub temu da sta omenjena gospoda svojega varovanca do zadnjega krepko podpirala, pred par tedni odstavljen od občinskega komisarjatstva. To je moža seveda silno razjarilo in sklenil je, da se maščuje. Ker se svojih vrhovnih gospodarjev ni mogel ali ni upal napadati, se je hotel znesti nad svojimi ožjimi političnimi somišljeniki. Pri tem je prišel na misel, ki do dna dokazuje propalost slovenskega fašizma: pričel je pod tujimi imeni dopisovati v slovenske liste ter — prikrito sicer — hvaliti svojo osebo in blatiti svoje politične prijatelje. Kolika moralna izkvarjenost mora vladati v fašistovskem taboru, ki pripravi človeka do takega početja, naj presodi vsak sam?!

Ker je Lulik dobro vedel, da je med tukajšnjimi listi najvplivnejša »Goriška Straža«, je pričel pošiljati svoje dopise tudi njej. Da bi dosegel svoj umazani namen, se je podpisoval z imeni znanih naših somišljenikov. Pri obilici dopisov, ki jih dobivamo dan za dnem, ne moremo, kar je naravno, preiskovati posameznih rokopisov. Priobčili smo na ta način, kolikor smo mogli dognati, štiri dopise pisane od Nicollottijevega varovanca Lulika s potvorjenim podpisom naših ljudi. Prvi teh dopisov je izšel v »Goriški Straži« z dne 21. avgusta t. l. Tiče se v prvi vrsti restavracije pri postaji na Cesti in napada Lulikovega osebnega pristaša fašistovskega učitelja Jerkiča. Druga dva dopisa sta izšla v »Straži« z dne 1. septembra t. l. Eden vsebuje zopet napad na občinskega tajnika - učitelja Jerkiča, drugi blati novega občinskega komisarja, rodom Italijana. Četrti dopis je bil objavljen v »Straži« z dne 4. septembra t. l. in je v prvi vrsti zopet naperjen proti fašistu-učitelju Jerkiču, kateremu očita, da nič ne dela.

Konečno je pa nepošteno Lulikovo delo in potvarjanje prišlo na dan. Vsled preobilice gradiva ali vsled politične nejasnosti ali netočnosti, moramo večkrat mnogo dopisov odložiti za prihodnje številke, oziroma se prepričati o njihovi vsebini. Tako se je zgodilo, da smo pridržali tudi nekaj dopisov iz Vipavske doline. Ko smo po gotovih dneh te dopise pregledovali in premišljevali o njih priobčitvi, smo ostrmeli. Opazili smo, da so dopisi, podpisani od raznih naših dobrih znancev, pisani od ene in iste roke. Spomnili smo se tudi, da smo dopise z enako pisavo že priobčili. Hoteli smo seveda priti stvari do dna. Brez posebnih težav smo ugotovili, da je vse te dopise pisal Pisentijev ljubljenec — *Lulik, ki je podpise brezsramno potvoril.*

Ker hočemo, da občinstvo natančno spozna, v kakšno mlakužo, v kakšno blato se pogreza fašistovska barka in kakšnih sredstev se poslužujejo fašistovski prvaki, da bi se ohranili pri koritu, priobčujemo v naslednjem štiri dopise, ki nam jih je poslal s ponarejenim podpisom prvak vipavskega fašizma — Lulik. Kako si bodo po tej objavi pogledali v oči razni slovenski fašistovski voditelji, bomo poročali prihodnjič.

Opozarjamo čitatelje, da priobčujemo dopise dobesedno. Nočemo jim kvariti popolnega užitka, zato naj bodo dopisi taki, kot smo jih prejeli. Smatrajo naj jih za najvernejši izliv fašistovske modrosti in propalosti:

Cenjeni gosp. urednik
»Goriške Straže«.

Ker sem ravno prišel iz Gorice za par dni na dopust v Potoče k mojemu bratu, ki županuje v Kamnjah, Vas uljudno prosim, da priobčite sledeči članek, ki je gospodarsko nujno potreben:

Iz Vipavskega.

Vipavski vodovod. Fužine — Dornberg — Prvačina in Gradišče ta vodovod ki je razpeljan po sredini Vipavske doline je bil zgrajen od bivše avstriske vojaške oblasti, leta 1916 ga je prevzel italijanski vojaški ženiji, ker je nek capitano ki je bil tisti čas povelnik črez Vipavski in kraški vodovod spoznal našega domačina gosp. Lulika iz Ajdovščine, za strokovnjaka vodovodnih napeljav ga je imenoval za hidravličnega asistenta in v resnici vodovod je funkcijoniral redno, tudi potem ko je imel vodovodni konzorcij vodovod v oskrbi, ker gos. Lulik je ostal v službi pri vodovodnem konzorciju. Toda sedaj se opaža pri vodovodu velike pomanklivosti pri vodovodu je nek Bizjak iz ceste, prez nobene tehnične izobrazbe ker po poklicu je navaden kmet, za popraviti so vsi zračniki kar je velikanskega pomena pri vodovodu, videl sem kako se otpirajo in zapirajo glavni ventili, in strokovnjaka ni videti nobenega ki bi nosil kako odgovornost. Ker je velikanskega gospodarskega pomena za vse Vipavske občine, opozarjamo vlado naj čimpreje poseže v mes, da v resnici ne bo pokvarjen cel vodovod.

Letoviščar

Prosim dobesedno objaviti
pozdrave

Ing. Pegan
iz Potoč št. 17

3/9 1924

Potpis Letoviščar

Cenjeni gos. urednik

Tukaj se čuje govorica, da vam je pisal učitelj Jerkič grozilno pismo, ali ne se ozirati na tista pisma, mi smo vsi priče na cesti kaj se godi v gostilni kamor je Jerkič na stanovanju in kaj dela, moj prijatelj iz Lokavca ko je pred dvemi meseci šel zjutraj v Križ, je slišal otroke iz ceste, ko so šli v Šolo, da so se pogovarjali, da so videli Jerkiča plesati in danes bo gotovo dremal v Šoli in naš list ne sme preklicati nič če on kaj grozi, tudi, iz restavracije na postaji ni treba nič preklicati, kar ste objavili to naj obvelja Jerkič ima malo zaupanja več tukaj. Lulik ga je zapustil, tašijo sploh mu je pokazal hrbet, priča sem bil tudi ko ga je že pred par meseci svaril Lulik, da ni treba take uganjati kot učitelj, največ se je tudi Lulik odpovedal komisarstvu zaradi Jerkiča, tudi vsi plesi ki so se vršili v naši občini, so se vršili proti volji Lulika komisarja, interveniral in pre skerbel im je vse za ples Jerkič UČITELJ.

sv. Križ. — Cesta, 25. VIII. 1924.

Franc Bratina.

Cerovščkov gospod

Življenje Valentina Staniča

(Spisal: Joža Lovrenčič)

(Dalje.)

Vse to bi izvedeli možakarji, ki so ostali pri Martinu, če bi šli za gospodom. Tako so pa zvedeli oni in vsi Ročinjci to naslednjo nedeljo, ko je gospod govoril o šibah božjih in je pojasnil šibo kuge divjih runj.

Martinov Tonček se je zdravil, drugi otroci in tudi odrastli so pa obolevali. Bezgov cvet, brezov sok in brinje so prišli v veliko veljavo. Med tem so se gospodovi kravi že runje gnojile in gospod je pobral gnoj — cepivo in je šel v gmajno in narezal na grmih črnega trna veliko število trdnih trnov, jih doma lepo opral, potem pa je povabil vse, ki niso še oboleli za runjami v farovž. In prihajali so otroci in odrastli, možki in ženske, eni koj prvi dan, drugi obotavljaje se pozneje, ko so slišali, kako je.

Gospod je imel na mizi v kozarcu cepivo, zraven pa cel kup črnih trnov. In je cepil. Zavihati so morali rokav do ramen, potem je vzel trn, ga zabodel, ko ga je namočil v cepivu, na treh mestih v kožo, da se je pokazalo malo krvi, odložil trn in vzel novega in tako je šlo po vrsti, dokler ni bil skoro ves Ročinj cepljen.

In zgodilo se je, da so oni, ki so prej oboleli in rabili pripomočke po gospodovem nasvetu, ozdravili, da izmed cepljenih ni potem za črnimi kozami nihče obolel, oni pa, ki se niso dali cepiti so pa oboleli in nekateri tudi umrli.

Po drugih vaseh v bližji in dalnji okolici in po vsej Soški dolini pa je razsajala bolezen, da je bilo groza. Ročinjci so sicer pomilovali druge, sami pa živeli poslej v brezskrbnosti. Gospod jih je rešil. O srečnih Ročinjcih so izvedeli polagoma blizu in daleč in prihajali so v Ročinj, da jih dobri gospod cepi in jih reši pred hudo nalezljivko.

In gospod Valentin je cepil in rešil mnoge bolezni in med mnogimi je rešil gotovo mnogim tudi življenje. In spet je šel sloves o njem po vsej deželi.

XII.

Šiba lakote.

Bila so leta vojne, bilo je leto bolezni in potem so prišla nad Ročinj in vso pokrajino leta ludih uim: enkrat suša, drugič moča, tretjič slana in mraz in so od leta 1814. do 1817. pobrali ter uničili vse pridelke po polju in po vinogradih tako, da je posebno po zimi od leta 1816. do 1817. pa spomladi 1817. nastopilo splošno pomanjkanje in uboštvo. Ljudje so kuhali in jedli travo in gladu mrli.

Gospod je delal in gibal na vse načine, da bi omilil splošno ljudsko bedo. Dan za dnevom so trkali najpotrebnejši na njegova vrata in slednjemu je odprl in slednjega je podprl, kakor je vedel in mogel. Očetovsko je skrbel za svoje in lajšal gorje. Ne glede na one, ki so dan za dnevom prihajali k njemu, je še vsak teden enkrat povabil uboge cele fare na kosilo, da so se vsaj takrat dosita najedli.

Splošno pomanjkanje je še povečala nezaposlenost, nikjer ni bilo nikakega dela, da bi ljudje kaj zaslužili in si tako pomagali. Gospod je mislil sem, mislil tja in slednjič je sedel za mizo in napisal prošnjo in poročilo na vlado, na dvorno pisarno. Z ognjeno besedo je slikal revščino in pomanjkanje, ki je zavladalo v Ročinju in sploh po Soški dolini, in prosil in rotil je, naj priskoči vlada na pomoč, naj pripravi stradajočim kaj zaslužka, da si bodo vsaj za silo lahko pomagali. In da bi vlada ne imela izgovora češ, kaj naj vam pa damo, je gospod kratkomalo predlagal zidanje novega mostu čez Sočo v Kanalu, utemeljujoč, da je leseni, ki so ga zgradili ljudje na svoje stroške po odhodu Francozov, le zasilen, provizoričen. »Pri zidanju tega mostu bi dobila vsa bližnja okolica toliko dela in zaslužka, da bi se le pretolkla kako naprej. Ljudje so v taki potrebi, da bi se morali kamenu smiliti,« je zaključil in prepričan, da pride njegova prošnja in poročilo tudi samemu cesarju v roke, je še čisto po svoje podprl in podčrtal prošnjo, kličoč cesarju Francu:

»Uns drückt Not,
Franz, gib Brot!
Sonst, o Gott!
Schneller Tod!«

Tako je napisal gospod prošnjo in poročilo in odposlal na Dunaj, na posvetno oblast. Pa je napisal še eno prošnjo in jo poslal v navzočnosti vseh svojih vernikov pred nebeški prestol.

Bilo je to o procesiji svetega Marka.

Ko se je vrnil gospod z vsemi svojimi verniki s polja, po katerem je šla procesija v cerkev, je klečeč pred oltarjem glasno ginjeno iz dna srca molil

Prošnjo za dobro leto:

»O nebeški Oče! Mi ubogi, od vseh strani stiskani, od vseh zapuščeni, od sile in grozne lakote skoraj vcagani smo danes k Tebi pritekli, za rešenje iz naše silne potrebe od Tebe sprositi; za pomoč pri Tebi samem najti! (Dalje pride.)

Ko vode naraščajo...

Pretekli teden so črez Evropo šle grmade oblakov, silno deževje se je vsulo, in po mnogih gorskih krajih ob morskih nižinah so narastla vodovja preplavila pokrajine in prizadejala nasadom mnogo škode. To leto je bilo po vsej Evropi izredno deževno in letina je zato zelo trpela. Tudi nekatere gorske kraje naše dežele je zadela nesreča. Upamo, da bo državno oblastvo storilo svojo dolžnost in da bo, kot po drugih deželah, tudi pri nas priskočilo na pomoč težko oškodovanim občinam. V naslednjem nekaj podrobnejših poročil:

Podbrdo.

V četrtek dne 25. septembra je bila pri nas in sploh v celi Baški dolini velika povodenj. Že zjutraj rano je začelo močno liti. Posebno hudi nalivi so bili od 8. ure in pol do 11. Kakor da bi se bilo kako jezero odprlo je okrog devetih kar naenkrat v močnih tokih iz vseh visokih hribov pridrla voda v nižino. Sicer majhen potok, ki teče iz Petrovega brda skozi »vinkelc« in se v Podbrdu pod cerkvijo izliva v Bačo, je narastel v veletok ter valil pred seboj drva, drevesa, hlode in skale, pobral mostove in na več krajih tako izpodkopal in razdejal pot, da je promet z vozom nemogoč. Drugi potok, ki priteče izpod Porezna, je strašno divjal po Bataviji. Voda, ki je prihrumela z visokih hribov, si je napravila še eno strugo in se potem razlila po vsej Bataviji tako, da so bile železniške hiše kakor otoki na besnečem morju. Stanovalci so naporno delali, da so odvrnili vodo, ki jim je silila skozi vrata in okna v stanovanja. Pod železniško progo se je pred mostom struga zajezila. Voda je udarila na cesto ter drla skozi predor, raztrgala cesto, napravila novo globoko strugo ter se bobneče izlivala v Bačo nasproti gostilne Grahar valeč s seboj drva, hlode in kamenje. Pogled na Batavijo je bil pretresljiv. Pot, travniki, vrtovi in njive so izginili. Vsa dolina je visoko pokrita z gramozom in kamenjem. Tretji potok, ki je napravil s svojimi divje penečimi valovi mnogo škode, je Kacenbah (Katzenbach), ki priteče izpod Črne prsti. Po vseh teh pritokih je reka Bača silno narastla. Pobrala je mnogo mostov, na več mestih prestopila strugo, drla potem po cesti, travnikih in njivah ter napravila mnogo škode. Najstrašnejše je divjala in besnela voda od 11. do 12. ure. Potem je začela padati. Lansko jesen je Bača vsled velike povodni izpodkopala podzidje in razdejala cesto na več mestih. To podzidje in cesto so pred par tedni popravili. A ker so pri tem popravljanju štedili, je bilo delo vse prej kot mojstersko tako, da so celo otroci zmajali z glavo, ko so videli, kako se dela. Zato je četrtkova povodenj mestoma še hujše izpodjedla podzidje in razdejala cesto še bolj kot lani. Nad žago g. Kusterle sta novo podzidje in cesta izginila. Voda je pluskala do hriba tako, da je bil vsak promet v Podbrdo nemogoč. Kdor je hotel v Podbrdo, je moral plezati po strmem hribu, pod katerim se je penila divja Bača. Avtomobili, ki so prišli v sredo ali v četrtek zjutraj v Podbrdo, so postali vodni ujetniki. Ako jih ne odpelje vlak, bodo morali čakati, dokler se odnešena cesta ne napravi in razdrta ne popravi. Škoda, ki jo je napravila ta povodenj na polju, lesu in poteh, je ogromna. Posebno hudo je prizadet posestnik in trgovec z lesom ter imejitelj elektrarne g. Valentinčič, kateremu je voda odnesla veliko lesa, pokvarila poti in uničila napravo (rižo) za plovenje lesa.

Slap ob Idrijci.

Letos smo bili posebno nesrečni. Že dvakrat nam je to jesen toča uničila ves pridelek, sedaj nam je pa neurje opustošilo vse njive. V četrtek 25. t. m. se je utrgal oblak, hudourniki so narasli in izstopili iz svojih strug, valili pred sabo kamenje, odnesli drva, trgali gozdove, njive, jezove. Zasulo in raztrgalo nam je več cest, še na državni je bil promet za par ur ustavljen in še sedaj se le z težavo vrši promet. Več drugih občinskih in deželnih cest bodo najbrže za več mesecev nerabnih. Več hiš je bilo resno ogroženih. Škoda je ogromna. Prosimo g. poslanca, da napravi potrebne korake pri vladi, da se pobriga za nas.

Iz Loma.

Dne 25. 9. je bil za Lom hud dan. Okoli 10. ure je začelo deževati, kakor da bi iz škafa lilo. Kmalu je narasla voda tako, da je drla kakor reka preko polja in senožeti. Porušila je vse ceste, odnesla cele poti, tako da je vsak vozni promet ustavljen. Škoda je velika. Prosimo gg. poslance, da se za nas zavzamejo.

Tudi sosedne vasi *Kal, Koprivišče, Dol in bližnji kraji* so ta dan hudo trpeli. Utrgal se je oblak, ki je opustošil v par minutah vse njive, zasul senožeti, odnesel drevje in trgal ceste in kolovoze. Potok Avšček je tako narasel, da so bila ponekod ogrožena stanovanja, hlevi in živina. Človeških žrtev k sreči ni bilo.

Hudourja na Južnem Tirolskem.

Dne 24. septembra se je utrgal v Valsugani mogočen oblak. V vasi Strigno sta dva hudournika preplavila z gruščem polja in odnesla kočo, v kateri je spalo pet ljudi. Reka Trenta je izstopila in razdrla več hiš v vasi Levico. Železniški nasipi so na več mestih razdrti, mostove je voda odnesla. Prebivalce je v grozni noči popadla strašna zmeda, cele vasi so bežale pred rastočim vodovjem.

Poplava v Ljeningradu.

V nekdanji carski prestolici Petrogradu, ki se sedaj zove Ljeningrad, je v četrtek vdrlo vodovje visoko narastlih rek. Cele skupine tvorniških naprav so pod vodo, mestni vodovod je poškodovan, tako tudi več gledišč, vseučilišče in druga poslopja. Vihar je vrgel v luki en parnik na pesek. Devetnajst oseb je v poplavi utonilo. Mestna občina je sprejela revne otroke poplavljenih okrajev v svoja zavetišča. Škoda znaša 11 milijonov rubljev.

Radi povodnji se vdirajo hribi.

Radi silnega deževja v francoski deželi Provansi so se na več mestih vdrli hribi in zasuli ceste in železniške proge, tako da je en vlak zletel črez nasip v reko. Kurjač in en vojak, ki sta bila na lokomotivi, sta mrtva, o vlakovodji pa ni sledu. Njegovo truplo so najbrže odnesli valovi.

DNEVNE VESTI.

Praznovanje svetega leta.

Leto 1925. bo sveto leto. Velike množice katoličanov se napravljajo, da poromajo tekom tega leta v Rim na grob apostolov. V Rimu se že vršijo razsežne priprave za sprejem romarskih trum in za slovesno proslavo sv. leta. Prve romarje bo pripeljal velik parnik iz Argentinije; ti žele biti v Rimu letos na božični večer, ko se otvorijo sveta vrata. V januarju bo prišlo v Rim 600 kitajskih kristjanov. Februarja meseca bodo pripotovale romarske skupine iz Milana, Kremone in iz južnoameriške države Čile. Koncem februarja obiščejo Rim profesorji in dijaki katoliškega vseučilišča v Milanu. V marcu pridejo romarski vlaki iz italijanskih škofij, v aprilu pa nemški katoličani in Španci. Maja meseca bo naval romarjev največji: Tisoč Angležev, 1500 Poljakov, Jugoslovani, Romuni, Belgijci in Avstrijci so napovedali, da ta mesec pridejo v Rim. V večnem mestu se bo med 10. in 20. septembrom vršilo mednarodno zborovanje katoliške mladine. Računajo, da na to zborovanje pride nad 30 tisoč romarjev s celega sveta.

Učiteljsko društvo za goriški okraj

bo imelo svoje redno letno zborovanje 2. oktobra t. l. ob 10. uri v Trgovskem domu v Gorici po sledečem dnevnem redu: 1. Letno poročilo o društvenem delovanju. 2. Slučajnosti o šolski reformi. 3. Pregled društvenega računa. 4. Volitev treh računskih pregledovalcev. 5. Volitev društvenega odbora. Pridite vsi, da vzbudimo svojo polstoletno prosvetno in stanovsko organizacijo k delu za blagor šolstva in učiteljstva. *Odbor.*

Mi smo vojaki — korenjaki...

Fašistovski prvakar poslanec Barbiellini dela točo, vedri in oblači v pokrajini Piačenci. Da bi povzdignil svoj ugled, si je prvakar o volitvah pripel vrsto vojaških svetinj na prsa. Prišlo je na dan, da se je mož sam odlikoval. Opozicijski listi so se fašistovskemu poslancu začeli rogati, on pa je tajil. Končno je socialistični list »Giustizia« prinesel fotografijo Barbiellinija, ko govori na shodu, odičen s sleparskimi medaljami. Nastal je tak škandal, da je državni pravdnik moral dvigniti proti Barbielliniju obtožbo radi zlorabe vojnih odlikovanj.

Spisi doktorja Klementa Juga.

Mladi solkanski rojak dr. Klement Jug, ki je sredi avgusta ponesrečil na triglavski severni steni, je zapustil obširne in važne znanstvene spise. Dr. Jug je bil asistent v inštitutu za eksperimentalno psihologijo, ki je pridružen ljubljanskemu vseučilišču. Tekom študij v Ljubljani in Padovi je delal na obširnem spisu o etiki. Trije zvezki so dovršeni. Prefesor dr. Veber v Ljubljani bo izdal te spise in disertacijo dr. Juga v knjigi.

Novo vseučilišče v Jugoslaviji.

V Split je te dni dospela iz Združenih držav komisija učenjakov, ki želijo zgraditi v Splitu jugoslovanski oddelek ameriškega vseučilišča v mestu Dacota. Vseučilišče v Splitu bo obsegalo vse oddelke, na njem bodo poučevali jugoslovanski in ameriški profesorji. Namen vseučilišču je, posredovati jugoslovanskemu znanstvu pridobitve velikih ameriških univerz, — na drugi strani pa uvesti ameriške znanstvenike v kulturo Južnih Slovanov.

Posvet v Benetkah.

Danes odpotuje v Benetke odposlanstvo jugoslovanske države na konferenco, pri kateri se sestane z delegati Italije. Jugoslovanski komisiji predseduje dr. Otokar Rybar. Posvet bo trajal 15 dni. Dne 10. oktobra se bo v Benetkah sestal jugoslovanski zunanji minister Marinković z gosp. Mussolinijem. Na tem posvetu se bodo, tako upata obe vladi, rešila vsa sporna prašanja med Jugoslavijo in Italijo.

Trgatev.

Po briških brajdah in vipavskih vinogradih se že vsi ljudje pripravljajo na najlepše delo v letu. Trgatev je tu! Le žal, da je letos ponekod toča precej pobila. Vzhodni del del Brd je precej zadet, zapadna Brda pa se kar bleste lepo zrelih jagod. Bric bo letos izvrsten, presegal bo lansko kvaliteto. Zagotavljajo, da bo letos imelo briško vino 11—13 stopinj. Vipavski dolini, posebno pod Čavnom, tudi ni toča prizanesla. Ostali del Vipavske pa zelo lepo kaže. Vino bo povsod bolše kot lansko leto. Razveseljivo dejstvo je tudi, da nas ne tlači več vinski davek. Tudi se že splošno opaža, da ljudje zahtevajo povsod le domača vina in je upati, da bo res vinski pridelek že prej prodan, nego se bo znova »bendemalo«.

Osebna vest.

Za uspešno in požrtvovalno delovanje na polju kmet. pouka je prejel gosp. Paljk Leopold, vodja kmetijske nadaljevalne šole v Lokavcu od ministrstva za narodno ekonomijo odlično priznanje s pohvalo. Častitamo g. učitelju na tem odlikovanju in želimo, da tudi v bodoče neumorno deluje v dobrobit našega kmetskega ljudstva, ki mu bo srčno hvaležno za njegov trud in požrtvovalnost.

Poroka.

V soboto se je poročil v cerkvi sv. Ane v Kanalu g. Dominik Kacin, zadružni vodja z gospodično Emilijo Brezigar iz ugledne kanalske rodbine. Vrlemu paru želijo goriški znanci srečno bodočnost!

Spomenik mrtvim osvoboditeljem,

ki so padli v vojski za češki narod, bodo zgradili v Pragi na zgodovinskem kraljevem gradu Hradčanih, kjer je sedaj dom predsednika češke republike. Velikanski narodni spomenik je zamislil in bo zgradil arhitekt Josip Plečnik, ki poučuje na vseučilišču v Ljubljani. Iz gradu bodo zgradili do vrha griča stopnišče, sredi katerega se bo dvigal 16 metrov visok steber, kronan z znamenji češkega in slovaškega naroda, z levom in dvojnim križem. Steber, ki mora biti iz enega kosa granita, so lani izklesali na Moravskem. po neprevidnosti nekega častnika pa se je pri prevozu poškodoval. Kljub velikim stroškom je vlada naročila nov kamen. Našli so primerno steno, iz katere klešejo sedaj nov valj, dolg 19 metrov. Dogotovljen bo spomladi, in ga bodo na posebnih, nalašč za to zgrajenih vozovih prepeljali do železnice in na to v Prago. Profesor Plečnik bo ustvaril s tem delom najlepši okras Pragè in njenega ponosnega gradu.

Ugankarji!

»Ljudski koledar« za l. 1924. je priobčil na strani 86. več ugank. Ob koncu je bilo pristavljeno: »Kdor pravilno reši vse uganke in bo izžreban, dobi v dar Mohorjeve knjige letnika 1925.« Vabimo ugankarje, da dopošljejo rešitve do 10. oktobra na naslov: Zadružna tiskarna v Gorici, Riva Piazzutta 18.

Pokojninski položaj železničarskih

uslužbencev, ki so služili pod prejšnjim režimom. Posl. Besednjak je prejel iz Rima sledeče obvestilo: Sedaj so izšli predpisi za izvedbo kr. odloka 995 z dne 23. 5. 1924. — ki urejujejo pokojnine železničarskih uslužbencev prejšnjega režima. Določbe glede finančnih zadev se pričnejo izvrševati s 1. marcem 1924.

Umirajoči mož.

Londonski časopisi poročajo o možu, ki je živel lepe mesece s tem, da se je delal, da umira. Po raznih bolnišnicah so poznali moža: stražniki so našli moža na cesti »polmrtvega«, kri mu je lila iz ust in ušes. Pobrali so ga in ga nesli v bolnišnico. Zdravniki so si lomili glave in so ugibali, ali ima mož pretresene možgane ali poškodovan zatilnik. Po nekaj dneh nege in dobre hrane se je mož popravil in je zapustil bolnico. Črez par dni je ležal v bolnišnici kakega drugega mesta. Zadnjič je poskusil umirati na mestnem obrežju v Brigtonu in je srečno prišel zopet v bolnišnico. Zdravniku pa se je zdel nezavestni mož sumljiv. Obrnil se je k bolniški strežnici in je dejal: »Ne morem dognati, kakšna bolezen muči bolnika; treba mu bo takoj prežagati lobanjo, pripravite vse za operacijo!« Umirajočega moža je vrgla ta novica pokonci; kar naglo se je prebudil. Spravili so dozdevnega bolnika v voz, ki ga je odpeljal v zapore.

Uljudna prošnja.

Oni gospod, ki je dne 3. septembra fotografiral procesijo Marijinih družb v Logu pri Vipavi, se uljudno naproša, naj blagovoli javiti svoj naslov in poslati fotografije proti plačilu dekanijskemu uradu v Vipavi. Kdor ga pozna, naj ga iz prijaznosti opozori na to, oziroma pošlje njegov naslov.

Čitajte — Širite
„Goriško Stražo“!

Kaj je novega na deželi?

Ajdovščina.

V četrtek je umrla v našem trgu Jožica Kovačeva iz znane županove družine. Blaga pokojnica je uživala spoštovanje vseh, ki so jo poznali. Uglednim rodbinam naj gre naše sožalje!

Vrtojba.

Pouk na tuk. obrtno - nadaljevalni šoli se prične prih. sredo 1. oktobra t. l. Kdor izmed učencev se ni še vpisal, naj se vpiše! *Vodstvo.*

Podgora.

Po dolgih letih imamo zopet svojo farno cerkev. V četrtek t. j. 1. okt. bo naša zopet obnovljena župna cerkev posvečena. V soboto 4. oktobra nas bo pa obiskal prevzvišeni knezonadškof ob priliki birme.

Pevče pri Ajdovščini.

Dne 10. septembra t. l. je umrla v Tevčah št. 185 Rozalija Hrobat, sestra domače gospodinje Vidmar Marije, koje mož se pogreša izza zadnje vojne. Govori se, da so mladoletni otroci hišne gospodinje Anton in Zofija Vidmar premikastili svojo teto tako hudo, da je ista podlegla zadobljenim poškodbam. Očividno nedostaje otrokom skrbne očetovske vzgoje. Pokojna zapušča delanezmožne stariše v visoki starosti in 10 letnega otroka.

Dornberg.

Včerajšnja nedelja je privabila nebroj občinstva k uprizoritvi Jalenovega »Doma«. Dvoje podčrtam predvsem: Dom je igra naših dni. Uči nas ljubavi do domačije, opominja one, ki zapravljajo dom in se mu odtujujejo, naj se drže svoje grude. Zato je igra efektna po svoji vsebini. Drugo dejstvo je, da so vrli igralci in igralke vkljub obilnemu delu na polju pokazali, da res čutijo in ljubijo svoj dom: zato so mu zapeli včeraj veličastno, globoko občuteno pesem.

Drama ima tri dele: Dom razpada, pometamo škodljivce, sadimo nov dom in radujemo se njegovega vstajenja. Cela igra je polna resnih naukov in pomembnih prizorov. Klasični so pa naravnost tile prizori: Tine spodi škodljivca — gostilničarja, Angela odžene snubca Škrjanca, mati združi vse otroke in napove domu vstajenje.

Igralci in igralke so vzorno igrali: Mati, Angela, Tine, Tonej, gostilničar, Mirko, da, celo mali Stanko so se naravnost postavili. Konec je bil v premijeri drugačen: strela je zadela domu nezvestega študenta Mirka in ne mater. Zdi se, da je bil ta konec drame efektivnejši. Pevski zbor pod vodstvom g. Sakside je z občutkom pel pesem: Na jezeru. Godbeniki s Proseka so igrali lepe uverture; žalibog nekoliko preglasno in predolge. Podrobnejšo oceno prinese »Naš čolnič«. Vrlemu igralskemu osobju, zlasti g. režiserju Ivanu Bricu — vsa čast na prvi uprizoritvi »Doma« na Goriškem.

Iz Idrije.

(Koncert »Kat. del. družbe« dne 23. in 24. oktobra.)

Na Jeftejevo prisego se pripravljajo v Idriji tako je šla govorica po mestu in okolici. Celo v Gorici so popraševali od kod dobimo soliste in orkester. Ko so zvedeli, da bodo le domače moči proizvajale, so zmajevali z glavo, pa rekli: pridemo poslušat, če je res. Ker niso imeli časa na dan koncertov, so se res pripeljali z dvema avtomobiloma k prvi skupni skušnji dne 10. septembra. In bili so zelo zadovoljni in navdušeni, ko so slišali, kaj zmore priprosti delavec. Iz Jugoslavije sta došla na koncert dva godbenika. »Radovedna sva, kako se bo izpeljalo in katere moči bodo sodelovale,« sta rekla. »Idrijčan pride čez mejo, pa se rad pobaha, sedaj jih bova dejala na rešeto.« No, oba sta obžalovala, da ne moreta biti še drugi dan pri koncertu; službena opravila sta ju klicala domov. Prvotno je bil koncert določen na nedeljo 14. septembra in naslednji pondeljek. Dan prej je bilo že skoraj vse razprodano. Radi znanega umora v Rimu je pa oblastvo takrat prireditev preložilo. Škoda! Več ljudi iz okolice je bilo že na potu v Idrijo. Med potom so zvedeli, da je koncert odpovedan ter so se žalostni vrnili domov.

Kljub temu smo pri obeh koncertih videli prav mnogo sosedov iz Cerknega, Ledin, Gore, Črnega vrha. Na delavnik so došli, ko se vsakdo težko odtrga od dnevnega posla in po noči so se morali vrniti, a nobeden se ni kesal niti radi truda niti radi stroškov. Pomisleke so imeli radi »Ružkinjih sanj«, češ, to je premoderna, pretežka skladba, ne bodo pogodili vseh fines pevci in navzoči ne bodo spoznali vseh lepot pri nijansah. In čudo, ravno pri tej skladbi so hoteli, naj se ponovi, tako so ploskali, dokaz, da so jo dobro razumeli.

Vlekla je se ve najbolj Jeftejeva prisega. Nastopijo soli moški, ženski in mešani zbor z obligatnim orkestrom. Treba se uglobiti v skladbo, točno vse izvesti, drugače je lahko polom. A obakrat se je vse izvršilo tako precizno, da so nekateri prišli celo oba večera ter zatrjevali, da prav radi zopet pridejo na enak program. Obžalovati pa je le, da ni bil navzoč skladatelj Sattner, ker je bil njemu posvečen ta večer. Vse pevske točke so bile njegove. Prepričal bi se bil, da ga razumejo pevci, godbeniki in občinstvo, da očarajo tudi najnovejši njegovi umotvori Slovence kakor Italijane. Tudi teh smo videli oba večera v dvorani; pazljivo so sledili programu, če tudi niso razumeli popolnoma besedila. Rekli so: »Ti Slovenci! kako krasne popevke imajo, in kako krasno jih prednašajo!«

Bil je sicer velik napor, osobito za pevski zbor, a uspeh kaže, da je trud zelo plodonosen na vse strani.

* * *

Kot kronisti moramo beležiti, da je bil odstavljen politični tajnik tukajšnjega fašja Vlachovich. Dolgo je izpodkopaval stol bivšemu županu, sedaj pa je padel tudi sam. Kdor drugim jamo... 20. septembra smo praznovali s tem, da so bili vsi rudarji prosti — le žal, da brez dnine za ta dan. Po mestu so bili nalepljeni dolgi lepaki mestnega komisarja, v katerih je pozival meščane, naj razobesijo zastave in zvečer razsvetlijo svoja okna. Zvečer smo imeli na glavnem trgu koncert.

Kamno.

Kamenci imamo napeljani čez Sočo dve debeli žici. Po eni se vozimo iz levega brega Soče, — kjer stoji naša vas —, na desni breg po drva, seno in drugo, po drugi pa spravljamo svoje pridelke in se vračamo. Tako se je hotel tudi 25. t. m. zjutraj pripeljati na desni breg Anton Bajt, 62 letni gospodar. Po noči je pa Soča zelo narasla, tako da se je revež že blizu desnega brega zamotal z nahrbtnikom v Sočine valove. Ker so mu moči opešale, je postal žrtev deroče Soče. Pred njim sta se mislila prepeljati čez Sočo še dva druga moža, a ker sta videla naraslo vodo, se nista upala; svarila sta tudi njega, pa zastonj. Vtopljenca danes, dne 25. t. m., ko pošiljam to poročilo, niso še našli. Pokojniku želimo večni mir in pokoj! Saj je bil skrben gospodar in dober oče svojim otrokom. Preostalim pa naše iskreno sožalje!

Mestne novice.

Gorica pod nadzorstvom.

Novi goriški tednik »L'Isonzo« kliče, da je videmski fašizem postavil Gorico pod posebno nadzorstvo. Prinaša sledeče dokaze: Električno centralo v Solkanu so skušali na tisoč načinov onemogočiti; goriški trgovski zbornici so vzeli mnogo ugleda in zmanjšali njen delokrog; goriške javne zavode ogroža Videm: Gorico so izrezali iz velike železniške črte, ki bo šla iz Trsta črez Gradiško in Kormin na Predil. Slednjič so goriškemu mestu vzeli pravico, da ima zastopnike v gospodarskih komisijah, tako n. pr. so videmski oblastniki izključili iz Visoke komisije za likvidacijo vojne odškodnine zastopnika goriške dežele in delegata Trgovsko - obrtne zbornice v Gorici. In sedaj hoče Videm prerezati žile, ki vežejo Tolminsko z goriškim mestom. Čedajski župan v sporazumu z Vidmom kliče tolminske gospodarske kroge na posvet, da se pomenijo, kako naj Tolminska naveže tesnejše stike s Čedadom. In Gorica? »Gorica je dobra, miroljubna, vdano podvržena ... godrnja na tihem, javno molči in se ne gane.«

* *Koncert v prid »Zelenega križa« v Gorici.* Dne 16. oktobra se bo vršil v dvorani Vittoria na Travniku koncert, čigar čisti dobiček je namenjen za goriški »Zeleni križ«. Nastopijo učenci in učenke priznane profesorice petja gospe Gollmayer, bivše operne pevke. Vspored priobčimo prihodnjič.

* *»Splošno slov. žensko društvo v Gorici«* naznanja, da se prenese odborova seja, ki bi se imela vršiti v sredo, dne 1. oktobra, na soboto, dne 4. okt. ob 4 pop. Nujno je potrebno, da se je udeleže vse odbornice in njih namestnice, dobrodelni odsek in oni za ročna dela.

Pevsko in glasbeno društvo v Gorici.

priredi v soboto, dne 4. oktobra 1924. prvi KONCERT v svojem jubilejnem letu 1924/1925 s sodelovanjem operne pevke, gospe Pavle Lavšetove, društvenega učitelja g. prof. Lipizerja in g. Cirila Eržena.

Začetek točno ob 20.30. — Cene: Sedeži I. vrste in na balkonu L. 12.—, II. vrste in na galeriji L. 8.—, III. vrste L. 6.—, stojišča L. 4.—.

Za kadilce.

Po dolgem času so prišli zopet v promet cigaretni papirčki »Abadie«, kateri so brezdvomno najboljši in uživajo svetovno priznanje. Kadilci, sezite po njih!

Telovadba.

Telovadni nastop v Mirnu.

Pod tem naslovom je priobčila »Edinost« z dne 12. t. m. poročilo o telovadni prireditvi, ki se je vršila dne 7. t. m. v Mirnu in pri kateri so nastopili člani telovadnih odsekov »Prosvetne zveze« v Gorici. V tem poročilu izražena kritika je bila netočna ter je izzvenela kakor da bi se nastop ponesrečil. Dopisnik »Edinosti« je izrazil male napake ter prezrl kar je bilo dobrega. Rajalni pohod se je po njegovem mnenju ponesrečil, ker niso nekateri člani v sredini pohoda vedeli, v katero smer naj bi šli. Rajalni pohod je obstajal iz 6 raznih slik, v katere so telovadci prehajali po določenem pohodu. Telovadci so z malo izjemo stopali z vso eleganco, kritje je bilo dovolj dobro. Vse slike rajalnega pohoda so se lepo posrečile ter vzbudile med občinstvom ponovno navdušeno ploskanje. Ako upoštevamo vse to, stopi popolnoma v ozadje mala nesreča, da so se nekateri telovadci — korakajoči v srednjih vrstah — v prehodu iz druge v tretjo sliko motili ter je moral nadzorujoči predtelovadec posredovati, da so stopili v pravo smer. To se je zgodilo pri prehajanju iz enega v dva dvostopa, kjer je pri najmanjši nepazljivosti mogoče zgrešiti. Telovadcem naj bode to v vzgled ter naj v bodoče vadijo razne kombinacije rajalnih pohodov.

Dopisnik »Edinosti« pravi nadalje, da so rajalni pohodi izginili iz vsporedov ter, da b tudi v Mirnu lahko izostal. Res je, da so rajalni pohodi po večini izginili iz vsporedov, to pa največ zato ker se na korakanje in redovne vaje ne polaga dovolj važnosti. V odsekih in organizacijah, ki so dosegle primerne uspehe v orodni telovadbi, se začne zanemarjati vadenje redovnih in celo prostih vaj kot telovadba nižje vrste. Večkrat se zgodi, da dobri orodni telovadci teh vaj sploh ne znajo, ter nastopijo samo na orodju. Ta razvada je naravnost v nasprotju z namenom telovadnih organizacij, ki imajo namen poleg telesne vzgoje člane vzgajati v disciplini. Redovne in proste vaje so nekaj obveznega, nekaj kar se mora po določenem načinu in v določenem časomeru izvajati. Pri orodni telovadbi je pa prepuščeno posamezniku, da izvaja poljubne vaje, ter sme med izvajanjem vajo spremeniti, prikrajšati ali podaljšati, ne da bi občinstvo to opazilo. Ni moj namen s tem podcenjevati orodno telovadbo, nasprotno priznavam, da zahteva vaje in vstrajnosti. Kljub temu poudarjam, da so redovne in proste vaje podlaga vsake organizacije ter predpogoj njenega razvoja in ohranitve. Pri vseh telovadnih nastopih bi se morali poleg orodne telovadbe in prostih vaj izvajati ne samo rajalni pohodi, ampak tudi vse lahke in težje redovne vaje, ki bi morale biti za vsakega telovadca obvezne.

(Konec prihodnjič.)

Od povodnji prizadetim.

Pretekli teden so hudi nalivi povzročili v Kalu, Lomu, Avčah, Slapu, Ročah, Podbrdu, Grahovem, Idriji ob Bači in drugih krajih ogromno škodo. Mostovi, ceste, polja, travniki so uničeni. Nujno je potrebno, da prizadete občine in podobčine vsaj približno precenijo nastalo škodo.

Občine naj sestavijo spomenico, v kateri naj natančno popišejo: porušene oziroma poškodovane predmete. Istotako naj navedejo škodo, ki jo je utrpel posamezni predmet in skupno škodo. Spomenice naj odpošljejo na pristojne podprefekture. Prepis spomenice naj pošljejo na podpisano tajništvo, ki bo potom poslanca Besednjaka posredovalo pri merodajnih ministrstvih, da se odpišeta zemljiški in zemljiškodohodninski davek ter nakaže primerna podpora.

Potrebno je tudi, da takoj vložijo posamezni prizadeti posestniki potom županstva na pristojne davkarije prošnjo za odpis zemljiškega in zemljiškodohodninskega davka.

Tajništvo Kmetsko-delavske zveze v Gorici.

Listnica Kmetske - delavske zveze v Gorici.

1. G. A., Zatolmin št. 46: Vaša zadeva glede zaplenjenih dveh krav je bila pri glavnem carinskem uradu v Gorici in se je odposlal akt finančni intendanci v Vidmu v daljno postopanje.

2. Člani Č. K. V. A. in B. M. iz Sv. Križa naj se zglasijo v tajništvu zaradi osebne dohodnine.

3. Š. A. Log št. 9: Kdo je Štrukelj Mihael, na katerega je vpisana hranilna knjižica? Ali je še živ? Če je umrl, kdo je njihov dedič? Sporočite nam to čimprej, da vemo v čegavem imenu moramo prijaviti terjatev.

4. Klanjšček I., Šempas: Zglasite se čimprej v tajništvu, zaradi vojnega materijala.

5. B. J., Vrabče št. 16: V Vaši zadevi smo zaprosili informacije, ki pa še niso dospele. Ko jih dobimo, Vas takoj obvestimo.

6. K. F., Hobavže št. 7: Sporočite nam, na katero sodnijo ste vložili prošnjo, da bomo lahko posredovali v Vaši zadevi.

Listnica uredništva.

Ajdovščina: Sporočilo o vpisovanju v obrtno - nadaljevalno šolo smo prejeli za četrtkovo številko prepozno.

Širite „Naš čolnič“!

Gospodarstvo.

Prašičja kuga.

Med boleznimi, ki delajo škodo prešičereji je poleg rdečice najnevarnejša svinjska kuga; razširjena je ta nalezljiva bolezen po vsej Evropi in Ameriki ter je zlasti nevarna za gospodarstva, ki redijo veliko število prašičev, kajti tam, kjer je veliko prašičev skupaj, jo je zelo težko zatirati in iztrebiti. Prašičja kuga je

Slavno uredništvo »Goriške Straže« v Gorici.

Iz Ajdovščine - Šturij.

Pretekli teden t. j. na 6. t. m. so začeli v Ajdovščini že na vse zgodaj orožniki in tuk. fašijo na čelu jim Vacca in Castallani trgati po prodajalnah »Goriško Stražo«. Zakaj so se spravili nad nedolžen list nam ni znano. Castallani, poštni uradnik jim je celo dal seznam naročnikov Goriške Straže, zato volja naših somišljenikov je da javno v našem listu Goriški Straži se jih napade. Vacco, Castallania in zivino zdravnika, ki uboge naše kmete odira, in če zboli kaka naša živina, in da se ga pride klicati začne godernati in če je slabo ureme celo noče iti tako da se moramo po tem poslužovati zivino zdravnika iz drugega okraja. Za enkrat dovolj.

S spoštovanjem

Ivan Semič

Šturje — Slikoti št. 87.

Prosim do besedno objaviti

Cenjeni gos. urednik ker smo ravno pri tem omenite še par vrstic ker sem ravno danes prišel iz Ljubljane. pod. Dnevne vesti *Slovenski narod in Jutro prinašata daljši članke od odpovedi komisarja Lulika, trdista tudi da je podal demisijo pri fašistovski stranki. Ž njim da je odstopilo tudi več pristašev fašistovske stranke iz raznih občin na Vipavskem med njimi so tudi nekatere ugledne osebe. (Opomba uredništva) Gospod Lulik sedaj jasno lahko vidi da sin slovanske matere ne more biti fašist. Narod in Jutro drdista tudi da je bil eden pri prvih fašistih lokalno vpisan v fašijo na Vipavskem.*

Tako približno so omenili Narod z dne 17/VIII t. l. in Jutro z 18/VIII t. l. Prosim dobesedno objaviti oba članka v prihodni Goriški Straži.

S spoštovanjem

Anton Vrtovec

Velike Žablje 25

Tako dopisi! Povdarjamo še enkrat, da jih niso pisale osebe, katere so podpisane, temveč da jih je pisal Lulik. Zato tudi ne prevzemamo za vsebino dopisov nikake odgovornosti in naj prizadeti fašisti obračunajo kar naravnost z Lulikom. Samo po sebi umevno je tudi, da se s priobčitvijo teh dopisov nismo pregrešili proti uredniški tajnosti, kajti dopisnik je hotel z njimi oslepariti nas in celokupno javnost. Opozarjamo samo še na eden dogodek, da bo umazanost Lulihovega početja še bolj očividna. Kakor smo pred kratkim poročali, se je vršila pri g. župniku Rejcu hišna preiskava. Med vzroki preiskave, ki jih je navedel orožniški maršal županiku, je bila tudi domneva, da dopisuje g. župnik v »Goriško Stražo«. Ker so bili dotični dopisi v prvi vrsti naperjeni prot fašistu Jerkiču, smatramo lahko za dokazano dejstvo, da se je vršila pri župniku Rejcu hišna preiskava na pobudo fašista Jerkiča radi dopisov, ki jih je spravil v javnost na nepošten način fašist Lulik. Če dodamo, da je duševni oče in politični voditelj te »prijateljske« dvojice nadučitelj Medvešček, potem imamo triperesno deteljico, katera tvori fašistovsko avantgardo v Vipavski dolini. Nicolotti in Pisenti sta nanjo res lahko ponosna!

Vpisovanje na goriških šolah.

Gimnazija, realka in dopolnilna šola.

1. Kdor ni še vložil prošnje za sprejem, naj to gotovo stori do 15. okt.

2. Oni dijaki, ki so že obiskovali kak razred srednjih šol, morajo samo naznaniti na nekolkovanem papirju ravnateljstvu šole, kateri razred bodo obiskovali.

3. Dijaki, ki so v juliju napravili sprejemni izpit za I. razred srednjih šol, in oni, ki ga bodo šele napravili v oktobru, morajo vložiti prošnjo na *kolkovanem papirju,* ki stane *2* L., (in ne na nekolkovanem, kakor smo poročali predzadnjič na podlagi napačne objave na neki šoli.) Prošnji je treba priložiti spričevalo o cepljenju koz.

4. Dijaki, ki želijo prestopiti z enega učnega zavoda na drugi, morajo tudi vložiti prošnjo na *kolkovanem papirju,* ki stane 2 L.

5. Vsako kolkovano prošnjo mora podpisati oče, oziroma njegov postavni namestnik.

6. Slovenski in hrvaški dijaki so oproščeni vseh šolskih pristojbin, in ako so poleg tega še vojne sirote, tudi kolkovanja prošenj in listin. To ugodnost uživajo prvo šolsko leto in vsa prihodnja, ako dovršijo razred z uspehom.

Kr. obrtna šola za dečke.

Šolsko vodstvo naznanja, da se bo otvorila 20. oktobra obrtna šola za vajence (scula complementare per apprendisti) in risarska šola. Obrtna šola sestoji iz pripravljalnega razreda in treh razredov. Vsi vajenci so po zakonu obvezani obiskovanju obrtnih šol. Vpisnina znaša *2* L. Risarsko šolo pa lahko obiskujejo vsi podjetniki, pomočniki in absolventi obrtne šole, ki bi se radi izurili v strokovnem in prostoročnem risanju ter sploh razširili svoje znanje. Vpisovalo se bo vulici Morelli 37, od 7. okt. dalje. Ob delavnikih od 10.—12. in 7.—19. ure, ob nedeljah od 10.—12. ure.

Kr. ženska obrtna šola.

Šola iz ustanove »Elise vd. Frinta« (Fondazione Elisa ved. Frinta) se bo otvorila dne 16. oktobra. Obsega: 1. dvoletni tečaj za šivanje in krojaška dela; 2. izpopolnjevalni tečaj. Dvoletni tečaj je razdeljen v dva razreda: *a)* I. razred, kjer se poučujejo vse novo vpisane gojenke; *b)* II. razred, razdeljen v dva oddelka: šivanje perila in ostala krojaška dela. Kot redne gojenke se lahko vpišejo vse tiste deklice, ki se hočejo izučiti za šivilje perila ali oblek. V prvi razred dvoletnega tečaja se pripuščajo tiste gojenke, ki so dokončale obvezna šolska leta (pet osnovnih razredov in tri razrede meščanske ali obrtne pripravljalnice (scuola d'avviamento professionale) in dopolnile 14. leto). V drugi razred pa one, ki so dovršile prvi razred omenjenega tečaja ali kake druge enakovredne šole. V izpopolnjevalni tečaj se sprejemajo one deklice, ki so dovršile dvoletni tečaj. Prošnjo za prvi razred dvoletnega tečaja je treba spisati na papirju, kolekovanem z 1 Lit. in priložiti potrebne listine. Vpisnina znaša 10 Lit.; letna pristojbina pa 30 Lit., ki se vplačuje v dveh obrokih, ki zapadeta 1. novembra 1924. in 1. marca 1925. Pristojbina za odpustnico znaša 30 Lit., ki jih vplačajo gojenke II. razreda ob koncu šolskega leta. Kot izredne gojenke, brez pravice, da bi polagale izpite, smejo vstopiti mladenke, ki hočejo obiskovati poduk ne, da bi izvrševale po dovršeni šoli krojaško obrt. Njih število pa je omejeno. Vpisovanje se vrši v ulici Morelli 37, do 10. oktobra od 10.—12. ure dnevno.

Kr. trgovska šola.

Dijaki, ki so že lansko leto obiskovali kak razred trgovske šole in želijo letos nadaljevati pouk, naj to čimprej naznanijo ravnateljstvu šole pismeno ali ustmeno.

Sprejemni in ponavljalni izpiti se pričnejo dne 1. oktobra. Natančnejši spored je objavljen na šolski deski.

Vpisovanje v šivalni tečaj.

Vpisovanje v šivalni tečaj po antropometrični metodi Gentili v uršulinskem zavodu v Gorici bo od 1. do 15. oktobra t. l. — Pri vpisovanju se plača takoj mesečnina za prvi mesec t. j. L. 40.— — Redni pouk se prične 15. oktobra.

Po širokem svetu.

Nemška republika v Rusiji.

Začetkom tega leta so sovjetske oblasti proglasile v Pokrovsku ob Volgi avtonomno republiko Nemcev v Povolžju. Ta državica je član Zveze sovjetskih republik. Prvič so Nemci poskusili zasnovati lastno državico že leta 1918., ko so ustanovili »Neodvisno občino nemških delavcev v Povolžju«. To občino je vodil nemški delavski svet. Leta 1920. je ta enota štela 453 tisoč prebivalcev, skoro vsi nemške narodnosti. Julija 1922. so razširili obseg te dežele s tem, da so priklopili več ruskih okrajev. Nova država druži 67 odstotkov Nemcev, 21 odstotkov Rusov, ostali so Ukrajinci. Vsi trije jeziki so enakopravni. Državica je razdeljena v 11 nemških in 3 ruska okrožja. Pokrovsk je prestolno mesto: ker se tu križajo velike prevozne ceste in železnice, je državica precej pomembna in imovita.

Zamišljen.

Slavni fizik Izak Newton (1642—1727) je sedel zimskega večera v svoji sobi, bral in zelo ga je zeblo. Zato je rekel, naj zakurijo. Takrat niso imeli peči, ampak odprte kamine. Pomaknil je stol tik ob kamin, v katerem je bila cela skladnica drv. Ko je ogenj zagorel in je vročina začela fiziku postajati neprijetna, je poklical slugo, ki pa ni takoi prišel. Newton je bil skoro spečen.

»Vzemi vendar kamin proč, ti lenuh ti!«, je zaklical nenavadno razjarjen in je jezno zacepetal z nogo.

»Kaj pa, gospod,« je rekel sluga tiho smejaje se, »če ne bi rajši Vi stol odmaknili?«

Sedaj šele se je Newton zavedel in je prijazno slugi pokimal: »Zares, na to pa nisem mislil.«

Kako prevaža Amerika zlato.

Ameriška državna banka v Njujorku se je 21. t. m. preselila v novo palačo. Treba je bilo prepeljati ves državni zaklad skozi njujorsko mesto. Prevoz se je vršil v noči med soboto in nedeljo. V soboto opoldne so močni oddelki policijskih jezdecev zaprli vse ceste, koder naj bi se prevažal zaklad. Vsa križišča je zasedlo vojaštvo s strojnimi puškami. Proti večeru so začeli drdrati oklopni avtomobili, ki so prevažali državni zaklad v znesku treh tisoč milijonov dolarjev, kar znese 60 milijard lir. Oklopne avtomobile so spremljala krdela oboroženih jezdecev. Zlato je bilo zaklenjeno v oklopnih blagajnah, ki so bile s svincem zapečatene. V nedeljo popoldne so bile vse blagajne že v novi palači; odprli so jih, pregledali vsebino in prenesli državni zaklad v velikanske in silno trdne blagajne v novi zgradbi.

Smrt feldmaršala Koevessa.

Možje, ki so bili v svetovni vojni, se še spominjajo na avstrijskega vojskovodjo Koevessa. Vodil je najprej mažarske armadne zbore, v Galiciji, potem je postal načelnik avstrijskih armad v Srbiji, Črnigori in Albaniji. Pod njegovim poveljstvom so avstrijske čete zavzele Belgrad in Ivangorod. Ko je leta 1917. stopila Rumunija v vojno, je Koevess s svojimi četami pregnal Rumune iz Bukovine, zavzel Černovice in vkorakal v rumunsko nižino. Takrat je bil povišan v feldmaršala. — V vojni je Koevess izgubil edinega sina. Po vojni je obubožal, ker mu je Rumunija zaplenila vse premoženje na Sedmograškem. Prosil je avstrijsko vlado, naj mu podeli trafiko. Na Dunaju je prodajal tobak, dokler ni 71 letnega moža dne 22. t. m. odrešila smrt.

Sarajevska slika.

Sklonim se skoz okno v septembersko noč: temne sence bežijo ob vlaku, snop svetlobe, ki pada skozi okno, šviga črez skale, robove, pečine. Tukaj je Kras, borni bosenski Kras.

Pa pripropotamo iz zasek in glej: v obsežni kotlini miglja jezero luči, veliko mesto šumi pod grozo, nad poplavo streh kipi strma pečina, v mesečini se bliskajo kupole mošej in križi na cerkvi, Sarajevo!

Tu se križajo pota dveh svetov, v tem mestu trči skupaj iztok z zapadom. Te razkošne mošeje se mi zde kot zadnje postajanke vzhodnega sveta, kot zadnji vsihajoči potočki, ki so se izlili iz ogromnega muslimanskega sveta. Pred 50. leti je to mesto ležalo še strašno daleč od nas, v globini mohamedanstva. Potnik, ki se je sem namenil, je napravil testament in je šel na pot pripravjen na vse grozote in čudne dogodivščine, tako kot bi šel med divje beduine ali med plemena roparjev in pastirjev v Arabiji.

Leta 1878. je avstrijski orel zgrabil zlato bosensko jabolko s svojimi krempiji. Naši starejši možje se še spominjajo bosenske vojne, nekateri nosijo še brazgotine zadobljenih ran. Po zasedbi se je začelo lice Bosne preminjati, ker je evropska kultura vdirala v starinska mesteca, noseč v muslimansko omrtvelost svežih pobud. Vžgal se je spor med bosensko družino, spor že v davnini porojen. Vsi Bošnjaki govorijo srbohrvatski jezik, toda tri zastave plapolajo med njimi: Tu katoličani, tam pravoslavni, tam muslimani! Rim, Bizanc, Meka! Muslimanov je 600 tisoč. V Sarajevu so v močni večini, imajo mestni svet v rokah. Brzo ločiš v tem mestu stari svet od novega. Ob obrežju Miljačke sede mogočne stavbe, državna poslopja, šole, palače trgovskih podjetij. Tam črez se sprehajaš kot po Dunaju, Ljubljani ali Zagrebu in ne bi mogel najti razlike med okusno oblečeno sarajevsko gospodo pa med šetalci na Ringu, če bi fes ne rdel nad zagorelimi čeli.

Toda zdaj stopiva v čaršijo! V tesni ulici, ki je predoru podobna, stojijo štanti, za katerimi stoje udobni in mrzlomirni častilci preroka. Česa ti poželi srce? Tu so vse slaščice, kar so jih kedaj izumile vzhodne dežele od Perzije do Save; vzemi in pogumno jej! Za stojiščem čaka mož z likalom v roki, da ti zlika povaljani fes in zraven šumi v majhnem zaboju strojček, ki kuha kavo, to nebeško pijačo! Če bolehaš, stopi h struparju, on ima tajnih lekov v grmadi škatlic, čudežne zeli, pijavke, skrivnostni kamen za otekline, in če vse nič ne pomaga, te zagovori in to drži do smrti! Po čaršiji gredoč slišiš, kako ledenosivi bradači mrmrajo sure iz korana, vidiš trgovce sedeti na vratih in kaditi čibuk. Ko stopimo ven iz ulic, nam zablesti nasproti biser: Begova džamija, ki dviga na mogočnih stebrih lahno in radostno svoje telo proti nebu. To je sveto središče muslimanskega duha, tu v teh osmerih vodnjakih so se umivali že celi rodovi bosenskih muslimanov.

V ta stari svet, ki je tako zaostal, da je od sto bosenskih muslimanov le šest pismenih, v ta odreveneli svet je Jugoslavija vbrizgala nove življenske sile. Vodilna plast mohamedancev je jugoslovansko zavedna, za njo gre ljudstvo, ki je izvrstno organizirano v Jugoslovenski muslimanski zajednici. Zdaj je ta v vladi, ofešene glave stoje navpik, srbski radikali, ki so v Bosni mogočni in strastni, pa hodijo okoli kot razkačeni levi in tuhtajo, kako je mogoče, da bi avstrijanci, Turki, zaničevani muslimani smeli biti v vladi, ki je nasprotna Pašiću. Pa tudi v najnižje plasti muslimanov, v dninarje, ki stanujejo v temnih predmestjih, se je zalezel novi duh. Dvajsetletni veseli musliman, ki mi prinaša kruh, mi je pravil onidan: »Ne vem, gospod, ali bo jutri kaj kruha. Organizacija hoče štrajk!« Kakšna organizacija? Društvo nezavisnih komunistov. Rdeči prapor v svetišču Mohamedovem.

Sarajevo je pač zaton vzhoda.